

УКРАЇНОЗНАВСТВО

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ, УКРАЇНОЗНАВСТВА
ТА МЕТОДИК ЇХ НАВЧАННЯ
НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЛАБОРАТОРІЯ
«ЕТНОЛОГІЯ ЧЕРКАСЬКОГО КРАЮ»

УКРАЇНОЗНАВСТВО

Навчальний посібник

Умань
2017

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету української філології
(протокол № 1 від 21 вересня 2017 року)*

Рецензенти:

Сивачук Н. П. - кандидат педагогічних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Циганок О. О. - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури та українознавства, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Українознавство : навчальний посібник /
Б81 [укл. Терешко І. Г., Гончарук В. А., Йовенко Л.І]. –
2-ге вид. – Умань : «АЛМІ», 2017. – 265 с.

Кожний національно свідомий українець повинен знати традиційну культуру, народне мистецтво, успадкувати раціональний досвід і глибинну мудрість від попередніх поколінь.

Навчальний посібник вміщує цінні відомості про походження українців, їх духовну та матеріальну культуру, символіку, уявлення та вірування, господарську діяльність і побут. У посібнику подано також матеріали фольклорно-етнографічних досліджень історичної Уманщини.

Посібник розраховано на студентів, учителів, учнів, усіх тих, хто цікавиться культурною спадщиною українського народу.

УДК 58

© Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2017

ПЕРЕДМОВА

Входження України в освітній і науковий простір Європи ставить перед вищою школою завдання щодо модернізації процесу навчання, одним із яких є впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Українознавство посідає надзвичайно важливе місце в системі підготовки майбутнього вчителя, оскільки саме воно забезпечує виховання національно свідомої, високоморальної особистості.

Українознавство для сучасної молодої людини – це своєрідний орієнтир у складних процесах самопізнання, громадянського самовизначення, у пошуках шляхів творчого самовираження. Досвід показує, що тільки незалежний базовий рівень власної національної культури, засвоєний людиною в юному віці, є ядром, основою її духовного й соціального становлення, а рідна культура – це той надійний плацдарм, що стимулює постійне нарощування й розвиток її потенційних творчих можливостей. Процес вивчення юною особистістю українознавства – це процес пізнання і засвоєння культурно-духовних здобутків свого народу.

Курс «Українознавство» має на меті простежити походження українського народу у безперервному розвитку, ознайомитися з галузями традиційної матеріальної і духовної культури, що вирізняють українців як окремий самобутній етнос.

Книга рекомендується студентам, які прагнуть сформувати правильне уявлення про матеріальну (житло, знаряддя праці, ремесла, одяг, їжу) та духовну (звичаї, обряди, народні знання, мистецькі вироби, твори усної народної творчості) спадщину українського народу; розвивати внутрішню культуру, національну свідомість, почуття патріотизму; виховувати потребу берегти і примножувати культурні надбання; виробляти вміння проводити пошуково-дослідницьку роботу.

У посібнику вміщено друковані джерела українських учених кінця XIX – XXI століття, а також матеріали фольклорно-етнографічних досліджень викладачів і студентів.

Маємо надію, що книга допоможе студентам під час підготовки до виконання різного виду індивідуальних завдань, зробить певний внесок у популяризацію традиційної матеріальної і духовної культури нашого народу і буде з прихильністю сприйнята читачем.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 4

РОЗДІЛ I. УКРАЇНОЗНАВСТВО: ІСТОРІЯ, РОЗВИТОК, ПЕРСПЕКТИВИ
..... Error! Bookmark not defined.

Терешко І.

Українознавство: суть, галузі та засоби Error! Bookmark not defined.

Кононенко П.

Етапи розвитку українознавства..... Error! Bookmark not defined.

Сивачук Н.

Концепції українізації освіти в 20-х роках ХХ століттяError! Bookmark not defined.

РОЗДІЛ II. ПОХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУError! Bookmark not defined.

Сєдов В.

Етногенез давніх слов'ян..... Error! Bookmark not defined.

Братко-Кутинський О.

Походження назви «Україна» Error! Bookmark not defined.

РОЗДІЛ III. ЕТНОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИError! Bookmark not defined.

Етнографічні групи українців Error! Bookmark not defined.

РОЗДІЛ IV. ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ Error! Bookmark not defined.

Кульчицький О.

Риси характерології українського народу Error! Bookmark not defined.

Ткач М.

Систематизація головних міфічних персонажів язичницького культу князя Володимира в тижневому циклі..... Error! Bookmark not defined.

Терешко І.

«Нечисті персонажі» демонології Уманщини (за матеріалами фольклорно-етнографічних експедицій)Error! Bookmark not defined.

Демони родинного вогнища (домовики) Error! Bookmark not defined.

Сім'я та сімейний побут українців Error! Bookmark not defined.

Йовенко Л.

З історії родинного виховання в Україні Error! Bookmark not defined.

Терешко І.

Напрями національного виховання в родинях української еліти кінця XIX – початку XX століття **Error! Bookmark not defined.**

Терешко І.

Національне виховання в родинях Уманської еліти кінця XIX – початку XX століття (на прикладах родин Крамаренків, Суровцевих) **Error! Bookmark not defined.**
Традиційна обрядовість українців **Error! Bookmark not defined.**
Родильна обрядовість **Error! Bookmark not defined.**

Грушевський М.

Дитина в звичаях і віруваннях українського народу **Error! Bookmark not defined.**

Йовенко Л.

Вибір імені дитині: традиції і сучасність **Error! Bookmark not defined.**

Йовенко Л.

Пологові звичаї та обряди Уманського краю (за матеріалами праці Хр. Ящуржинського «Повір'я і обряди родин і хрестин») **Error! Bookmark not defined.**

Весільна обрядовість **Error! Bookmark not defined.**

Гаврищук А.

Подільське весілля на Дністрі (20-ті роки XX ст.) **Error! Bookmark not defined.**

Поховальна обрядовість **Error! Bookmark not defined.**

Медведчук Г.

Добре вам там спочивати і ще довго нас дождити **Error! Bookmark not defined.**

Календарна обрядовість **Error! Bookmark not defined.**

Воропай О.

Зимові звичаї та обряди **Error! Bookmark not defined.**

Щедрий вечір. Вечеря **Error! Bookmark not defined.**

Воропай О. **Error! Bookmark not defined.**

Новий рік, або Свято Василя **Error! Bookmark not defined.**

Воропай О. **Error! Bookmark not defined.**

Богоявлення Господнє (Водохрища) **Error! Bookmark not defined.**

Воропай О. **Error! Bookmark not defined.**

Весняні звичаї та обряди **Error! Bookmark not defined.**

Великдень **Error! Bookmark not defined.**

Воропай О. **Error! Bookmark not defined.**

Красна гірка **Error! Bookmark not defined.**

Скуратівський В. **Error! Bookmark not defined.**

Літні звичаї та обряди **Error! Bookmark not defined.**

Трійця трьома святами багата **Error! Bookmark not defined.**

Воропай О. **Error! Bookmark not defined.**

Проводи русалок **Error! Bookmark not defined.**

Войтович В. **Error! Bookmark not defined.**

Купала **Error! Bookmark not defined.**

Скуратівський В. **Error! Bookmark not defined.**

Осінні звичаї та обряди **Error! Bookmark not defined.**

«Криницю святили на самого Маковія» **Error! Bookmark not defined.**

<i>Воропай О.</i>	Error! Bookmark not defined.
Спаса.....	Error! Bookmark not defined.
Покрова.....	Error! Bookmark not defined.
Михайла.....	Error! Bookmark not defined.

РОЗДІЛ V. ГОСПОДАРСТВО І МАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРА

УКРАЇНЦІВ	Error! Bookmark not defined.
------------------------	-------------------------------------

<i>Кравчук М.</i>	Error! Bookmark not defined.
-------------------------	-------------------------------------

Типове житло українців : трансформація в часі і просторі, ритуально-міфологічний та етнолінгвістичний зміст.

Традиційне житло українців.....	Error! Bookmark not defined.
---------------------------------	-------------------------------------

*Етнолінгвістичний зміст української хати та її складових частин ...***Error! Bookmark not defined.**

Кузь В.

Хата як виховний простір.....	Error! Bookmark not defined.
-------------------------------	-------------------------------------

Павлюк С.

Традиційне хліборобство.....	Error! Bookmark not defined.
------------------------------	-------------------------------------

Знаряддя оранки	Error! Bookmark not defined.
-----------------------	-------------------------------------

Тваринництво	Error! Bookmark not defined.
--------------------	-------------------------------------

Бджільництво	Error! Bookmark not defined.
--------------------	-------------------------------------

<i>Терешко І.</i>	Error! Bookmark not defined.
-------------------------	-------------------------------------

Народний розпис Ірини і Софії Гоменюк.....	Error! Bookmark not defined.
--	-------------------------------------

<i>Орел Л.</i>	Error! Bookmark not defined.
----------------------	-------------------------------------

Народний одяг	Error! Bookmark not defined.
---------------------	-------------------------------------